

**UCHWAŁA NR XX/151/20
RADY MIEJSKIEJ SZLICHTYNGOWA**

z dnia 25 listopada 2020 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Szlichtyngowa na lata 2021-2023.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

Rada Miejska Szlichtyngowa uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Szlichtyngowa na lata 2021-2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Szlichtyngowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej Szlichtyngowa

Anna Zalewska

Załącznik do uchwały Nr XX/151/20
Rady Miejskiej Szlichtyngowa
z dnia 25 listopada 2020 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE SZLICHTYNGOWA NA LATA 2021-2023

Szlichtyngowa 2020

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	3
II.	Podstawa prawna	3
III.	Diagnoza środowiska lokalnego oraz sytuacji rodzin w Gminie Szlichtyngowa	4
IV.	Wnioski ogólne dotyczące problemów występujących w rodzinach	12
V.	Potrzeby dotyczące realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Szlichtyngowa	13
VI.	Adresaci programu	13
VII.	Realizatorzy i partnerzy programu	13
VIII.	Cele i zadania Programu	14
IX.	Przewidywane efekty	16
X.	Źródła finansowania	17
XI.	Monitoring i ewaluacja	17

I. Wprowadzenie

Rodzina, niezależnie od kontekstu kulturowego, historycznego i społecznoekonomicznego jest nadal podstawowym elementem społecznej struktury, a pełnione przez nią funkcje są nie do zastąpienia. W naturalnym środowisku dziecko otoczone jest opieką, ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. To w rodzinie przekazuje się dzieciom system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego przyszłą aktywność. Obecnie system finansowego wsparcia dla rodzin z dziećmi uległ znacznemu zwiększeniu, świadczenia rodzinne, wychowawcze (tzw. 500+), program „Dobry Start”, wsparcie kobiet i rodzin „Za życiem”, dożywianie dzieci w szkołach i inne formy pomocy. Wszystko to przyczynia się do eliminowania problemu ubóstwa, jednak niezależnie od tego, nadal występują negatywne zjawiska, powodujące rozpad lub destabilizację w rodzinie, takie jak: uzależnienia, przemoc w rodzinie, przestępczość, uchylanie się od uczciwej pracy.

W rodzinach wieloproblemowych i niewydolnych wychowawczo, dochodzi do zaburzeń we współżyciu rodziny. Metody wychowawcze są nieodpowiednie lub niezgodne z poziomem rozwoju dzieci. Brak jest planów życiowych i aspiracji, zauważa się też małe zaangażowanie rodziców w pomoc dzieciom np. w odrabianiu lekcji. W wielu rodzinach warunki ekonomiczne, pomimo wsparcia ze strony państwa nadal są trudne, natomiast w rodzinach o wysokich dochodach obserwuje się nieracjonalne ich użytkowanie. Te niekorzystne zjawiska prowadzą do deprivacji podstawowych potrzeb ich członków, a zwłaszcza dzieci.

Zadaniem własnym gminy jest między innymi, tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Szlichtyngowa na lata 2021-2023 jest propozycją zintegrowanych działań na rzecz rodziny realizowanych na terenie Gminy Szlichtyngowa, zgodnie z art. 176, pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który został opracowany w oparciu o określone potrzeby, związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

II. Podstawa prawna

Zadania dotyczące wspierania rodziny opisane są przede wszystkim w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (t.j. Dz. U. 2020 poz. 821 ze zm.). Zgodnie z art. 176 pkt 1, powyższej ustawy do zadań własnych gminy należy: opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny; tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny; tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia

i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci. Ponadto finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające; współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym; sporządzanie sprawozdań rzeczowo-

finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy. Zgodnie z art. 179 ust. 2 cytowanej ustawy gminne programy wspierania rodziny uchwalane są przez radę gminy.

Oprócz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, działania dotyczące wsparcia rodziny regulowane są także w innych obowiązujących aktach prawnych, w tym:

- Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.),
- Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.),
- Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019, poz. 2277 ze zm.),
- Ustawie z dnia 29 kwietnia 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.),
- Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.)

III. Diagnoza środowiska lokalnego oraz sytuacji rodzin w Gminie Szlichtyngowa

1. Dane demograficzne

Gmina Szlichtyngowa jest gminą miejsko – wiejską w powiecie wschowskim. W skład Gminy wchodzi następujące sołectwa: Dryżyna, Gola, Górczyna, Kowalewo, Jędrzychowice, Nowe Drzewce i Małe Drzewce, Stare Drzewce, Wyszaków, Zamysłów.

Gminę Szlichtyngowa według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. zamieszkiwało 4989 mieszkańców w tym 2501 kobiety i 2488 mężczyzn.

Z danych Urzędu Miasta i Gminy Szlichtyngowa wynika, iż na dzień 31 grudnia 2019r. najwięcej osób zamieszkujących teren gminy to osoby w wieku produkcyjnym.

	Ludność ogółem	W tym: kobiety	mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny (dzieci do 18 lat)	1 036	513	532
Wiek produkcyjny (kobiety od 18-59lat, mężczyźni od 18-64 lat)	3 100	1 421	1 679
Wiek poprodukcyjny (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni: 65 lat i więcej)	853	567	286
Ogółem	4989	2 501	2 488

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności

2. Sytuacja rodzin korzystających z pomocy MGOPS

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią znaczną część klientów Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej. Niezaradność rodziny najczęściej łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia, przemoc w rodzinie, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego. Z danych MGOPS wynika, że spora liczba rodzin z różnych powodów korzysta ze wsparcia Ośrodka. Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin korzystających z pomocy MGOPS w latach 2017-2019.

Tabela nr 2. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2017-2019

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Liczba mieszkańców	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców
2017	219	684	5073	13,48%
2018	209	602	5058	11,90%
2019	192	530	4989	10,62%

Źródło: Opracowanie własne

Porównując te dane na przestrzeni lat 2017-2019 należy zauważyć, że zmalała łączna liczba rodzin korzystających z pomocy MGOPS w Szlichtyngowej, a tym samym zmniejszył się odsetek liczby osób korzystających z pomocy do ogólnej liczby mieszkańców, który w 2019 roku wynosi 10,62 %. Osoby i rodziny ubiegające się o pomoc w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z różnych przyczyn. Główne powody przyznawania pomocy finansowej w MGOPS ilustruje tabela nr 3.

Tabela nr 3. Główne powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2017-2019

Lp.	Powody przyznania pomocy społecznej	2017	2018	2019
1	ubóstwo	138	123	109
2	bezdomność	0	0	0
3	potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności	36	36	33
4	bezrobocie	121	109	87
5	niepełnosprawność	72	66	61

6	długotrwała choroba	63	101	99
7	bezzadność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (rodziny niepełne i wielodzietność)	68	80	64
8	przemoc w rodzinie	2	2	1
9	alkoholizm	25	25	26
10	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	0	1
11	zdarzenie losowe	3	1	2

Zródło: Opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat najczęstszymi powodami przyznania świadczeń były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezzadność w sprawach opiekuńczo –wychowawczych i alkoholizm. Pozostałe powody przyznania pomocy występują znacznie rzadziej. Na uwagę zasługuje znaczny spadek liczby rodzin, które korzystały z pomocy z powodu bezrobocia, w 2019 roku było to 87 rodziny. Zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z powodu ubóstwa, co najprawdopodobniej spowodowane jest otrzymywaniem przysługującego im wsparcia w postaci świadczeń rodzinnych, wychowawczych oraz programu „Dobry start”. Nie mniej jednak, pomimo tej pomocy, znaczna liczba rodzin ubiega się o pomoc, wskazując jednocześnie na inne powody przyznania pomocy zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej choroby nieznacznie wzrasta.

Z powodu długotrwałej choroby najczęściej korzystają osoby starsze, posiadające niskie renty lub emerytury, a także osoby z niepełnosprawnościami, które nie posiadają uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych (są to najczęściej osoby korzystające z zasiłku stałego).

Programem osłonowym, skierowanym do mieszkańców Gminy Szlichtyngowa jest wieloletni program w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w formie posiłku w szkole i w domu na lata 2019-2023”. Celem programu jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych, niepełnosprawnych lub samotnych. Program jest elementem polityki społecznej i ma na celu zmniejszanie niekorzystnych skutków ubóstwa osób i rodzin oraz poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych i starszych.

W 2019 roku z pomocy w formie dożywiania w szkole skorzystało 158 dzieci, natomiast pomocą w formie zakupu żywności objęto 117 osób. Przy udzielaniu tej formy pomocy bierze się pod uwagę podwyższone kryterium dochodowe do 150% zgodnie z uchwałą Rady Gminy Szlichtyngowa, czyli 792,00 zł na osobę w rodzinie i 1051,50 zł dla osoby samotnej.

Ze sprawozdania za 2019 roku wynika, że z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej skorzystały łącznie 192 rodziny, w tym 91 rodzin z dziećmi, co stanowi 47,40% wszystkich rodzin będących pod opieką Ośrodka. Z informacji sprawozdawczych

oraz pochodzących od pracowników socjalnych wynika, że w 2019 roku w 64 rodzinach zdiagnozowano większe lub mniejsze problemy opiekuńczo-wychowawcze, a 10 z nich objętych było wsparciem asystenta.

Rodziny, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie ze strony gminy w postaci asystenta rodziny. Możliwość taka wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Szczegółowe zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Do zadań asystenta rodziny należą w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1329 ze zm.);
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 *zatrudnienie i stosunek pracy asystenta rodziny* ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a *zespół interdyscyplinarny* ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz.218 ze zm.), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej zatrudnia jednego asystenta rodziny, który pracuje maksymalnie z 15 rodzinami.

W latach 2017- 2019 na terenie gminy Szlichtyngowa asystenturą było objętych:

Rok	Liczba rodzin objętych asystenturą	Liczba dzieci w rodzinach
2017	15	48
2018	11	34
2019	10	33

Praca asystenta rodziny ma na celu poprawę sytuacji w danej rodzinie. W przypadku poprawy sytuacji w rodzinie asystent kończy pracę z rodziną.

Powód zakończenia pracy asystenta	2017	2018	2019
Poprawa sytuacji w rodzinie	3	2	0
Brak współpracy	1	1	0
Zmiana miejsca zamieszkania rodziny	4	0	1

Asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną, w której nastąpiła poprawa sytuacji na ogół otrzymuje kolejną rodzinę, w której występują problemy opiekuńczo-wychowawcze. Oznacza to, że w Gminie Szlichtyngowa zamieszkują rodziny, które wymagają wsparcia asystenta rodziny.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oraz zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom. W myśl ww. ustawy piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej).

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej, rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki. W pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku - 30% a w trzecim i następnych latach - 50%.

Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dofinansowanie do wypoczynku

dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

W sytuacjach wyjątkowych i po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzinie oraz z uwagi na dobro dziecka, kilkanaście dzieci z terenu naszej gminy umieszczono w rodzinach zastępczych lub ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych. Obecnie pod opieką rodzin zastępczych lub w ośrodku pozostaje 8 dzieci. Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i wysokość finansowania ich pobytu ze środków gminy Szlichtyngowa. Jak wynika z poniższych danych co roku wzrasta koszt utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela nr 6. Liczba dzieci z terenu gminy Szlichtyngowa umieszczonych w pieczy zastępczej

Lp.	Rok	Łączna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Łączne wydatki gminy ponoszone z tytułu utrzymania dzieci w pieczy zastępczej [zł]
1.	2017	8	109 192,37
2.	2018	8	134 623,09
3.	2019	8	153 381,00

Źródło: Opracowanie własne

Rodziny, które z różnych powodów korzystają z pomocy finansowej MGOPS, posiłków w szkole a w których nie zdiagnozowano problemów opiekuńczo-wychowawczych stanowią grupę osób zagrożoną wystąpieniem podobnych problemów z dziećmi. Wsparciem dla rodzin jest pomoc materialna dla uczniów, organizacja kolonii dla dzieci, praca socjalna. Ponadto w MGOPS realizowany jest rządowy program wydawania Kart Dużej Rodziny, realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych.

Dane dotyczące sytuacji rodzin przejawiających problemy opiekuńczo wychowawcze, które zebrane zostały w wyniku szczegółowej analizy sytuacji rodzin korzystających ze wsparcia MGOPS zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tabela nr 5. Rodziny korzystające z pomocy MGOPS, w których zdiagnozowano bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	Liczba rodzin			Łączna liczba osób w rodzinach	Pozostałe główne powody korzystania z pomocy zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej				
	ogółem	W tym wielodzietnych	W tym niepełnych		ubóstwo	niepełno sprawność	Długotrwała choroba	Alkoholicyzm/nadużywanie alkoholu	Przemoc w rodzinie
2017	68	16	28	303	138	72	63	25	2
2018	80	17	35	319	123	66	101	25	2

2019	64	12	29	254	109	61	99	26	1
------	----	----	----	-----	-----	----	----	----	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy problemowej sytuacji rodzin korzystających z MGOPS

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej i w których zdiagnozowano bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych uległa zmniejszeniu w stosunku do 2017 roku. Omawiana bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych nie jest jedynym problemem występującym w rodzinach, często występuje ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba, alkoholizm oraz przemoc w rodzinie. Najwięcej rodzin doświadcza ubóstwa, ponadto w wielu rodzinach występuje problem związany z nadużywaniem alkoholu.

Pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc jest realizowana przez Zespół Interdyscyplinarny i powołane przez niego grupy robocze, które podejmują działania w indywidualnych sprawach. Na lata 2016-2020 został opracowany Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Szlichtyngowa, którego założeniem jest prowadzenie działalności profilaktycznej oraz pomoc konkretnym osobom i rodzinom. Dane w tabeli określają skalę zjawiska w ostatnich trzech latach.

Tabela nr 7. Procedura Niebieskie Karty

rok	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty	Liczba spotkań grup roboczych	Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego
2017	21	14	74	4
2018	17	20	69	7
2019	16	11	47	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Liczba prowadzonych spraw dotyczących Niebieskich Kart w rodzinach dotkniętych przemocą od 2017 roku ulega zmniejszeniu. Jak wynika z posiadanych danych w 2017 roku – procedurę Niebieskie Karty prowadzono w aż 21 rodzinach, a w 2019 roku – w 16 rodzinach. Na przestrzeni 2018 i 2019 roku liczba prowadzonych spraw utrzymuje się na podobnym poziomie. Praca w rodzinach z problemem przemocy polega przede wszystkim na pomocy osobie doświadczającej przemocy i jej dzieciom (finansowej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej oraz wsparcie emocjonalne). Osobom podejrzany o stosowanie przemocy zazwyczaj proponuje się korzystanie z zajęć korekcyjno-edukacyjnych lub terapii uzależnienia, jednak zainteresowanie z ich strony w tej kwestii jest znikome.

W roku sprawozdawczym 2019 pomocą społeczną w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych objęto w gminie Szlichtyngowa 517 osób. Rodziny te korzystały z szeroko rozumianej pomocy społecznej między innymi z pracy socjalnej, poradnictwa ogólnego, poradnictwa rodzinnego, pomocy przy załatwianiu spraw w urzędach, sądach, orzecznictwie do spraw niepełnosprawności, ustalania uprawnień do rent i emerytur. Pracownicy socjalni Miejsko-

Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej przeprowadzali rodzinne wywiady środowiskowe, wywiady alimentacyjne dla innych ośrodków, wydawali opinie i informacje (po przeprowadzeniu wywiadu) dla PCPR, Policji, Sądów i innych uprawnionych instytucji. Wśród klientów ośrodka dominują rodziny i osoby z dysfunkcjami, mające trudności z funkcjonowaniem w społeczeństwie, u których występują problemy rodzinne, zdrowotne i konflikty z prawem.

Wiele osób i rodzin szuka w tutejszym Organie informacji na temat możliwości skorzystania z przysługującym im uprawnień, możliwości rozwiązania swoich problemów. Często poszukują wsparcia i zrozumienia.

Każda osoba zgłaszająca się do Ośrodka jest kierowana do pracownika socjalnego z właściwego terenu, który w sposób profesjonalny stara się pomóc w rozwiązaniu zgłaszanych problemów.

W stosunku do lat ubiegłych zmianie nie uległy główne kategorie powodów z jakich osoby i rodziny znalazły się w sytuacji wymagającej wsparcia. Najczęstszymi powodami pozostawiania w trudnej sytuacji osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej były: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego itp.

Zgodnie z zapisem art. 6 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej, praca socjalna oznacza działalność zawodową ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu i odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi.

W ramach indywidualnej pracy socjalnej pracownicy socjalni podejmowali działania, które można podzielić na następujące grupy:

- **praca socjalna na rzecz uzyskania niezbędnych środków materialnych**, która była realizowana m.in. poprzez pomoc w uzyskaniu świadczeń emerytalno – rentowych, zasiłków i dodatków do zasiłków rodzinnych, świadczeń alimentacyjnych, pomoc w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego, a także informowanie osób i rodzin o możliwościach skorzystania z innego rodzaju ulg oraz motywowanie do korzystania uprawnień. To również pomoc w racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym – planowanie wspólnie z klientem wydatków poprzez właściwe hierarchizowanie potrzeb;
- **praca socjalna na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych**, która była realizowana m.in. poprzez pomoc w załatwianiu formalności związanych z uregulowaniem sytuacji mieszkaniowej (złożenie wniosku o przydział mieszkania, rozłożenie zaległości na raty, umorzenie odsetek od spłaconej zaległości). To również pomoc w dostosowaniu mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (złożenie wniosku o dofinansowanie), pomoc w zakupie lub wymianie sprzętu domowego. Jeśli zachodzi potrzeba pracownicy socjalni organizowali prace porządkowe w mieszkaniu klienta;
- **praca socjalna na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych**, której celem było zapewnienie opieki osobom starszym i niepełnosprawnym. To pomoc w organizowaniu czasu wolnego tym osobom, a także działania interwencyjne w sytuacji osób zaniedbanych i zagrożonych. Praca socjalna w stosunku do tych osób była realizowana poprzez budowanie systemu wsparcia

środowiskowego niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania w środowisku. To również pomoc w ustaleniu stopnia niepełnosprawności oraz udzielanie informacji o uprawnieniach z tego wynikających. Pracownicy socjalni pomagali klientowi w zorganizowaniu wyjazdu do sanatorium lub na turnus rehabilitacyjny, jak również w uzyskaniu wizyty lekarskiej oraz uprawnień do świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia;

- **praca socjalna na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny**, poprzez poradnictwo i edukację w obszarze opiekowania się i wychowywania dzieci, w tym pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi (informowanie o placówkach wspierających rozwój dziecka). Była to pomoc w rozwiązywaniu lub łagodzeniu konfliktów rodzinnych (w tym sąsiedzkich), wsparcie dla osób doznających przemocy (Procedura Niebieska Karta), informacja o poradnictwie specjalistycznym i motywowanie do skorzystania z takiego poradnictwa oraz kierowanie na terapię. W toku pracy z rodziną pracownicy socjalni współpracowali z kuratorami sądowymi, pedagogami szkolnymi oraz organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problematyką rodzin i dzieci;

- **praca socjalna na rzecz osób zaburzonych psychicznie**, która polegała m.in. na pomocy w uzyskaniu konsultacji psychologicznej lub psychiatrycznej, motywowaniu do systematycznego leczenia, monitorowaniu zwiastunów zaostrzenia choroby. Była to pomoc rodzinie w radzeniu sobie z następstwami choroby. To także działania w celu uzyskania postanowienia o umieszczeniu w szpitalu lub w domu pomocy społecznej. Praca socjalna z tą grupą osób oraz ich rodzinami polegała również na pomocy w tworzeniu sieci oparcia społecznego poprawiającego funkcjonowanie osoby chorej w środowisku.

IV. Wnioski ogólne dotyczące problemów występujących w rodzinach

Z powyższych danych wynika, że działania w zakresie wsparcia rodziny w Gminie Szlichtyngowa są realizowane przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych, a także innych specjalistów, poprzez profilaktykę, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Do głównych problemów rodzin zamieszkujących w Gminie Szlichtyngowa można zaliczyć:

- występujące w wielu rodzinach ubóstwo i zagrożenie wykluczeniem społecznym,
- niepełnosprawność i choroby,
- niewydolność rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym niskie zaangażowanie rodziców w rozwój dzieci np. pomoc w odrabianiu lekcji,
- nadużywanie alkoholu,
- przemoc w rodzinie.

Z przeprowadzonej diagnozy lokalnej wynika, że uzupełnienia wymagają zadania dotyczące tworzenia oraz rozwoju wsparcia w zakresie opieki nad dzieckiem, pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz wsparcie rodzin w opiece i wychowaniu. Związany z tym problem tj. brak zagospodarowania czasu wolnego dzieci, mała oferta różnorodnych form spędzania czasu wolnego, brak zainteresowania rodziców oraz ich niskich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, nałogów i innych problemów wymagają

podjęcia działań ze strony instytucji pomocowych. Ponadto oferta specjalistycznej pomocy dla rodziców

i dzieci jest niedostateczna (psycholog, pedagog, terapeuta, mediator).

V. Potrzeby dotyczące realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Szlichtyngowa:

1. realizacja programu wspierania rodziny;
2. kontynuacja pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez zapewnienie asystenta rodziny;
3. zwiększenie dostępu do specjalistycznego wsparcia, w szczególności pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej i mediacji;
4. organizowanie i finansowanie szkoleń dających możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny oraz innych osób pracujących na rzecz rodziny (pracownicy socjalni, członkowie grup roboczych);
5. podjęcie działań zmierzających do wspierania rodzin w środowisku lokalnym poprzez finansowanie i organizację szkoleń oraz tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
6. utworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
7. kontynuacja pomocy w postaci usług opiekuńczych w zależności od potrzeb;
8. zachęcanie członków rodzin do udziału w spotkaniach w ramach tzw. „grup wsparcia” lub „grup samopomocowych”;
9. kontynuowanie współpracy w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej;
10. kontynuacja współfinansowania pobytu dzieci w rodzinie zastępczej lub innej placówce;
11. kontynuacja monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności przez pracowników socjalnych i asystenta rodziny;
12. kontynuacja działań w zakresie poszerzania świadomości mieszkańców gminy o ofercie pomocowej dla rodzin z dziećmi.

VI. Adresaci programu

Program skierowany jest do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Szlichtyngowa, a w szczególności:

- rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin, którym zostały odebrane lub ograniczone prawa rodzicielskie,
- rodzin dysfunkcyjnych,
- rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

VII. Realizatorzy i partnerzy programu

Koordynatorem Programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

w Szlichtyngowej we współpracy z następującymi instytucjami:

- Urząd Miasta i Gminy w Szlichtyngowej,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komisariat Policji w Szlichtyngowej,
- Szkoły i przedszkola,
- Placówki służby zdrowia,
- Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie we Wschowie,
- Powiatowy Urząd Pracy we Wschowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Wschowie,
- Organizacje pozarządowe,
- Parafie z terenu gminy Szlichtyngowa.

VIII. Cele i zadania Programu

Cel główny:

Udzielanie kompleksowej pomocy oraz wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem w Gminie Szlichtyngowa.

Cele szczegółowe:

- 1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;**
- 2. Rozwijanie systemu pomocy rodzicom biologicznym w opiece nad dziećmi;**
- 3. Prowadzenie działalności profilaktycznej oraz rozwój współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny;**

Zadania Programu:

Zadania Programu oraz jego realizatorzy i założone wskaźniki przedstawia poniższa tabela z podziałem na poszczególne cele szczegółowe. Poniższe zadania realizowane będą w czasie obowiązywania Programu, czyli od 2021 do 2023 roku.

Cel szczegółowy nr 1 Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę socjalną i	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin i osób korzystających z pracy socjalnej, liczba rodzin i osób objętych wsparciem asystenta rodziny,

<p>wsparcie asystenta rodziny;</p> <p>2. Wspieranie rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb dziecka i rodziny poprzez zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej;</p> <p>3. Organizowanie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;</p> <p>4. Zapewnienie rodzinom z gminy Szlichtyngowa dostępu do nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego oraz w miarę potrzeb terapii i mediacji;</p> <p>5. Tworzenie warunków i organizacja spotkań dla rodzin w celu wymiany doświadczeń i zapobieganiu izolacji;</p> <p>6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;</p> <p>7. Prowadzenie spraw zmierzających do podjęcia leczenia uzależnienia;</p> <p>8. Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin i osób, które skorzystały z pomocy finansowej i rzeczowej, • liczba rodzin i osób, które skorzystały z pomocy w postaci usług, • liczba udzielonych konsultacji i porad, • liczba rodzin i osób korzystających z terapii lub mediacji, • liczba spotkań dla rodzin, • liczba wszczętych i zakończonych procedur Niebieskie Karty, • liczba osób, wobec których prowadzone jest postępowanie w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego, • liczba szkoleń dla rodzin wspierających.
---	--	--

Cel szczegółowy nr 2

Rozwijanie systemu pomocy rodzicom biologicznym w opiece nad dziećmi

Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
<p>1. Utworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci;</p> <p>2. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej;</p> <p>3. Prowadzenie działań profilaktyczno wychowawczych w</p>	<p>Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba placówek wsparcia dziennego, • liczba dzieci uczęszczających do placówek, • liczba uczniów objętych działaniami profilaktyczno-wychowawczymi w szkołach, • liczba dzieci korzystających z wypoczynku,

szkołach; 4. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z terenu gminy Szlichtyngowa; 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.		<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, • liczba rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, • liczba dzieci objęta monitoringiem.
---	--	--

Cel szczegółowy nr 3

Prowadzenie działalności profilaktycznej oraz rozwój współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny

Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1. Uświadamianie rodzin, mieszkańców gminy Szlichtyngowa o dostępnych formach pomocy rodzinie w przypadku trudności; 2. Prowadzenie działań poprawiających współpracę instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny; 3. Doskonalenie kadry (szkolenia dla pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz innych osób pracujących z rodziną); 4. Organizowanie spotkań, konferencji lub seminariów dotyczących problematyki rodziny; 5. Organizowanie lokalnych kampanii na rzecz rodziny; 6. Prowadzenie bieżącej diagnozy sytuacji rodzin w gminie Szlichtyngowa	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	<ul style="list-style-type: none"> • liczba broszur, plakatów, ulotek informacyjnych, • liczba działań w zakresie współpracy z instytucjami (spotkań, konsultacji, posiedzeń zespołów, wydanych opinii i informacji o rodzinie), • liczba szkoleń dla kadry, • liczba osób korzystających ze szkoleń, • liczba spotkań, konferencji lub seminariów

IX. Przewidywane efekty

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- przywrócenie rodzinom zdolności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- poprawa sytuacji socjalnej rodzin, a w szczególności rodzin zagrożonych odebraniem dziecka z rodziny,
- zminimalizowanie ryzyka powstawania sytuacji kryzysowych w rodzinach,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej,
- poprawa systemu wsparcia rodziny w opiece nad dzieckiem,
- rozwijanie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny,
- zwiększenie świadomości mieszkańców gminy oraz osób pracujących na rzecz rodziny o problemach rodzin oraz możliwościach pomocy.

X. Źródła finansowania

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

1. środki własne gminy zaplanowane na dany rok budżetowy w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej na realizację tego programu oraz pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
2. dotacje z budżetu państwa,
3. środki pozabudżetowe – projekty.

XI. Monitoring i ewaluacja

Monitoring będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Zebrane dane posłużą ocenie skuteczności podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szlichtyngowej w terminie do 31 marca każdego roku sporządzi sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Zgodnie z ustawą zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Uchwała Nr XL/226/18 Rady Miejskiej w Szlichtyngowej z dnia 2 lutego 2018 r. określiła Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020, wobec czego należy uchwalić Gminny Program Wspierania Rodziny na kolejne lata 2021-2023.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Szlichtyngowa na lata 2021-2023 jest strategicznym dokumentem Gminy opracowanym w celu realizowania przez wspólnotę samorządową konstytucyjnej zasady udzielania szczególnej pomocy rodzinie i dziecku. Samorządy lokalne mają ogromny wpływ na kształtowanie polityki rodzinnej i ochronę rodziny w Polsce. Działania prorodzinowe, powodujące umacnianie się pozycji i roli rodziny w strukturze społecznej daje rodzinie poczucie bezpieczeństwa i możliwości do prawidłowego funkcjonowania w środowisku. Rodzina jest wartością, o którą należy dbać szczególnie. Działania gminy powinny być nakierowane na profilaktykę oraz na wszechstronną pomoc rodzinie w kryzysie, tak aby mogła ona poradzić sobie z trudnościami. Prawidłowa diagnoza problemów rodziny oraz działania profilaktyczne wspierające dziecko w rodzinie są formą najbardziej optymalną i skuteczną. Działania wspierające utrzymanie pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina spełnia zadania zarówno wobec swych członków, jak również wobec społeczeństwa. Adresatami Gminnego programu Wspierania Rodziny są rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Program Wspierania Rodziny Gminy Szlichtyngowa na lata 2021-2023 wyznacza zadania do realizacji, które przyczynią się do zmniejszenia skali problemów społecznych w Gminie Szlichtyngowa w obszarze wspierania rodziny. Głównym celem niniejszego Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Szlichtyngowa do 2023r poprzez:

- 1) eliminowanie czynników sprzyjających wykluczeniu rodzin;
- 2) opracowywanie, promowanie i realizowanie programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży;
- 3) tworzenie infrastruktury instytucjonalnej – organizacyjnej i finansowej wspomagającej programy integracji międzypokoleniowej, włączenie w życie społeczności dzieci i młodzieży w szczególności niepełnosprawnej oraz ludzi z deficytami edukacyjno – wychowawczymi i nieprzystosowanymi społecznie;
- 4) organizowanie, promowanie i realizowanie zintegrowanych programów przeciwdziałania przemocy i przestępczości młodego pokolenia.

W związku z powyższym konieczne jest uchwalenie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023.